

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Dato: 13.10.2023

Vår ref: 23/03459-2

Deres ref:

NOU 2023:17 Nå er det alvor - høringsvar fra Den norske kirke, Kirkerådet

Innledning

Kirkerådet har gjennomgått Totalberedskapskommisjonens rapport, og gir her et høringsvar på vegne av Den norske kirke.

Som kommisjonen påpeker i kapittel 8.9 er Den norske kirke en viktig psykososial ressurs i totalberedskapssammenheng.

Det er likevel flere viktige momenter der Den norske kirke har en avgjørende rolle, som må komme tydeligere frem i planverket.

Om Den norske kirke – en Grunnlovsfestet folkekirke

Den norske kirkes er landets folkekirke, slik det er fastslått i Grunnlovens § 16. Stortinget har gjennom trossamfunnsloven ytterligere beskrevet Den norske kirkes oppdrag som en landsdekkende og demokratisk evangelisk-luthersk folkekirke, og forpliktet seg til å legge til rette for dette.

Vår organisasjon er desentral og til stede med om lag 7 000 kompetente medarbeidere, 75 000 frivillige og 1 600 bygninger i alle lokalsamfunn over hele landet.

Vårt innsteg til beredskapsarbeidet er at vi lever i en urolig tid der folk etterspør mer trygghet. For å møte dette behovet vil kirken være til stede i folks liv, og bidra med markering av livets viktigste dager, gudstjenester, kulturarrangementer, sorggrupper og sjelesorgsamtaler som trygger folks hverdag. Vi ønsker et aktivt og nært samarbeid med beredskapsapparatet lokalt, regionalt og nasjonalt.

Psykososial beredskap

Våre ansatte har lang erfaring og utdanning innen samtalearbeid. Alle kan få gratis samtale med kirkelige medarbeidere. De fleste innbyggere kommer i kontakt med dette i forbindelse med begravelser eller kriser. Over 83 % av alle begravelser er kirkelige, og pårørende får her tilbud om sorgsamtaler.

Dette betyr at kirken har en grunnleggende psykososial beredskap som landets myndigheter må ha en klar plan for å dra nytte av. Denne kompetansen må skrives tydeligere inn i det sentrale planverket. For å fungere best mulig i en krise- eller krigssituasjon må også Den norske kirke involveres i øvelser sammen med andre beredskapsaktører og myndighetsorganer.

Tjeneste på samfunnsinstitusjoner

Den norske kirke bidrar med prestedtjeneste i samfunnsinstitusjoner som Forsvaret, og i fengsler. Studentprester virker ved høyskoler og universiteter og sykehusprester på sykehus. I tillegg tjenestegjør vigslede medarbeidere fra Den norske kirke i Sjømannskirken som har beredskapstilbud for nordmenn i utlandet.

På vegne av politiet, utfører også prester også dødsbud.

Deltakelse i råd

Den norske kirke er som regel representert i kommunens psykososiale kriseteam samt Statsforvalternes Fylkesberedskapsråd.

I mange av landets kommuner og fylker er det også etablert en ordning med deltakelse av prester i lokale redningssentraler (LRS) og hovedredningssentralen (HRS). Dette er en liaison-ordning hvor prestene inngår i stabsarbeidet, støtter kriseledelsen og er et bindeledd til lokalkirken.

Representanter fra Den norske kirke deltar jevnlig i krise- og beredskapsmøter. Dette gjør altså at kirkens medarbeidere har lang erfaring med beredskapsarbeid.

Gravplassdrift

Den norske kirke har ansvar for gravplassdriften i de aller fleste kommuner i landet og står for 83 % av gravferdene hvert år. Gravplassmyndighetene utfører viktige oppgaver og har begrensede ressurser. Det er viktig at også deres oppgaver blir fremhevet slik at samfunnet er i stand til å planlegge for høyere aktivitet, og at det er satt av tilstrekkelig arealer til disposisjon. Etter gravplasslovens § 2 skal det i hver kommune være ledige graver for 3 % av kommunens befolkning.

Tilfluktsrom

Flere kirker har kjellerlokaler som er bygd som tilfluktsrom. De er i daglig bruk og kan raskt settes i stand til å beskytte befolkningen. Det er viktig at dette ikke blir glemt, men at det registreres, rapporteres og holdes i stand for den bruk tilfluktsrommene er tiltenkt.

Kulturminner

Den norske kirke forvalter gjennom kirkebyggene viktige kulturminner. Som de viktigste kulturhistoriske markører i mange lokalsamfunn, må det være planer for å ta vare på disse også i krise og krig.

Kirken, ved det lokale soknet, står som eiere av de fleste kirkebyggene landet over. Om lag 1000 av disse er omfattet av formelt vern. Våre kirker, herunder kirkeinteriør, inventar og kunst, er en kilde til vår felles historie, og står i en særstilling som kulturminner.

Kirkebyggene oppfattes som allemannseie lokalt og det drives et aktivt kulturarbeid i tillegg til gudstjenester og kirkelige handlinger. Kirken er ofte det første bygget som åpnes når krisen rammer et lokalsamfunn og kirken samarbeider godt lokalt med kommunale kriseteam.

Myndighetene trenger en plan for hvilke kulturminner som skal beskyttes, i tilfelle krig. Vi må også forberede oss på naturkatastrofer, og at vi kan tape viktige kulturminner og kulturmiljø som følge av klimaendringer.

Opprettholdelse av felles verdier

Tros- og livssynssamfunnenes oppgave med å uttrykke, tolke og opprettholde etiske og moralske verdier i befolkningen er viktig. Kirkens viktige bidrag med å bygge moralsk motstandskraft i møte med polarisering, antidemokratiske krefter, og i ytterste konsekvens krig, kan ikke undervurderes.

Samarbeid

Beredskapsressursene må finne hverandre. For å få dette bedre til mener vi betydningen av tros- og livssynssamfunn må forsterkes i sentralt planverk. I sammenlignbare land som Sverige og Finland er kirken i større grad en integrert del av den totale beredskapen og nasjonenes totalforsvar. Dette er det mye å lære av.

Den norske kirke samarbeider godt med andre trossamfunn, både lokalt og på nasjonalt nivå gjennom Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Vi bidrar også med å knytte kontakt til rett trossamfunn dersom det er ønskelig for dem vi bistår, eller kommer i kontakt med. Den norske kirkes størrelse og utbredelse samt vårt personell over hele landet, gjør oss til en opplagt samarbeidspartner i beredskapsarbeidet. I tillegg ønsker vi å bidra til at andre inkluderes der det er mulig.

Utarbeidelse av plan

Den norske kirke ønsker et nært samarbeid med offentlige myndigheter for å styrke beredskapen i samfunnet. Vi mener at vi gjennom denne høringsuttalelsen har gitt uttrykk for flere momenter som må innarbeides. Vi stiller oss til disposisjon for å bidra i det arbeidet.

Med vennlig hilsen

Jan Rune Fagermoen (e.f.)
ass. direktør

Emil Alexander Tan Engeset
kommunikasjonsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep 0030 OSLO